

PARIS'EN IZAN ZAN
BERTSOLARI-SAIAKETAREN AZALPENA

1958¹

Lenengo «banda» uts xamar degu; asko galdu da. Artu izan dana emen dijoa).

..... bakoitzak bina bertso botako ditu.

Uztapide: Ara zertxo lan eman didaten
Lenez neukana goguan;
Bestela zer esan pentsatzeko
Toki txarrean nenguan.
Euskaldun asko ezbagerade
Zabaldurikan munduan,
Banaka batzuk juntatu gera
Gaur, emen, alkarren onduan,
Baño eztakit urrutineko
anaia zeñek nun duan.

* * *

---

1. Inoiz argitaratu ez den txapelketaren agiriok J. Zaitegi zenaren paperetan aurkituak dira Euskaltzaindiaren Azkue Bibliotekan, eta historiari zor zaiola iduritu zaigunez hara hemen *Egan*-en orrialdeetan (*Argitaratzaileen oharra*).

Nagusi batek agindu zian
Nik kendu biar txapela;
Badakit orren aurka
Itzik ezin egiñ ditekela.
Euskaldunak txit gutxi gerade,
Len ere esan det onela,
Danak banatzen gerade berriz
Ardi galduak bezela;
Danak batera juntatu arren,
Pixkat indar gaitzela.

Basarri: Peris'ko euskaldun jende jatorra,
Ara ementxe batuta,
Anai-arreba pranko badegu
Gaur onuntz inguratua;
Ameriketan zenbat dabillen...
Etxetik urrutiratua:
Egun onetan aiekin degu
Gorputza eta gogua.
Jaunari esker egin baitegu
Emen biltzeko modua;
Era ontako alkartasunez
Alaitzen da mundua,
Berriz ere autatu zagan
Onelakoxe lekua:
Irrintzi eta zantzo egiteko,
Iritxi baita ordua.
Bertsolariak ager gaur goitik,
Bertsoa eta kantua,
Eman eta zabaldu dezagun
Mundu guzian frutuba.

* * *

Arrantzaliak boga ta boga
Beti itxaso aundian,
Artzai mutilla txistu ta kanta
Or ikusten da mendian.
Nekazariak beren lurretan
Ari baitira lanian,
Igande egunez gu euskaldunok
Ementxen aldamenian,
Bein biar eta gure erria
Dago umore onean,
Eguzkiare dizdiratsu
Goizetik zeru gainean,
Auxen da poza kabitu eziña
Edertasun au ikustian.
Zar eta gazte aundi ta txiki
Guziok alkartian,
Maitetasunez bildu bai gera
Gaur festa eder batean...
Anai arrebak ezta bildurrik
Ola gabiltzen artian.

Mattin:

Bertsu lanari asi bear dut,
Zabal dituzte atea,
Eta ni ere bortxatua naiz
Dakizkidanak erraiteak.
Eskualdun seme ta alabak zaitze
Batzuek eta besteak,
Eskual-Erriko amodioa
Biotzak ongi beteak,
Nere partetik agurtzen zautzet
Anai arreba maiteak.

* * *

Bakar batzuek emen bagira
Eta Urruñe'n bertzeak,
Denak batian bagine emen
Ezleizke gure kalteak.
Ameriketan zenbait baditu
Gure anaien parteak,
Nere biotzak kasik lertzen du
Ez emen izaiteak...
Radioan bidez agurtzen ditut
Batzuek ala bertzeak.

Xalbador: Gaur emen eman bear nituzke
Kanta batzu bereziak.
Dudan ahala tipitzen dean
Nondik ezin aziak.
Aldakit ere aste-astetik
Guzieri gorantziak.
Agurtzen ditut emengo euskaldun
Eta etxian utziak,
Batere berex ere eman gabe
Munduan dauden guziak.

* * *

Ene biotza zabal baneza
Artuko nuke atsegin;
Erabez nago urturik
Eta nahi dizuet egun ezin.
Oi eskualdunak egin dezagun
Gure botu edo gaurtzi,
Ez du inporta bat emen eta
Bertzia an bizi dedin,
Biotzez bederen alkartu
Eskuara bat egin dadin.

Jaun-andreak: Biotz-miñez astera nijoakizue bigarren saioa zuei presentatzera. Biotz-min ori aundiagotu zait Dasanz jauna emen ikusita. Urterik urte eta txapelketaz txapelketa, gaur ohoratzen degun gizona, apeza, eta Dasanz jauna beti alkarrekin baiziran. Dasanz jauna emen ikusirik etzait iruditzen Oxobi jauna bazterren batean ikusi bear ez dedanik. Bañan zoritxarrez ala da. Otoitz egin degu goizean bere ohorez eta orain bertsolariak eskeñiko diote beren omena.

Bertsolariei itza utzi aurretik bertso batzuek irakurri nai ditut; Oxobi zanak bere adixkide Monseñor Saint Pierre ill zanean onen oroitzapenez idatzi zitun bertsuak. Oxobi jauna ezagutzen zenutenok ikusiko dezute beriala olerki au entzutian, bera emen balitz bezala dela: ez baita beste iñor Oxobi'k bezala idazten zuanik Gaur goizean Txarritton jaunak erraiten zigun Arrangoitzera joaten danean eta ango xantrea entzun beti berdin iruditzen zaiola: «To, Oxobi emen dek». Olako olerki bat irakurtzen dezutenean bai erran daitekela: Au Oxobi da, beste iñork ezin dezake ola idatzi. Entzun Oxobi jaunak, Oxobi zanak, Monseñor Saint Pierreri eskeñi zion otoitza; eta itz beroiek artuta Oxobi'ri eskeñiko dizkiogu. (Ernandorena'k itz oien ondoren olerkia irakurri du. Ez det artu, berak izango baitu).

(Olerkia irakurri ondoren beste itzok esaten ditu Ernandorena'k).

Orain irakurriko ditut beste bertsoño batzuk. Oxobi ill zanean Larreko izenpetzen duanak eskeñi zizkionak.

(Larreko'ren olerkia).

(Emen bukatzen da lenengo «banda»).

(Lenengo «banda» eta bigarrenaren artean Uztapide'n jarduna falta da; Oxobi'tzazkoa alegia. Basarri'renarekin asten da bigarrena).

Basarri: Oxobi jaunak idazten zuben
Oso xamur eta erraz,
Alegi edo ipui batzuek
Emanaz egi tankeraz.
Itz guziak ondo josiak,
Aparta baizan joskeraz;
Gaiak erabiltzen zitun
Nai zuen aukeraz,
Euskaldun danok arenganako
Zorretan gaude gaur beraz;
Illa zala jakin-ta
Guziok gelditu bai giñan penaz.
Zer galera guk beste mundura
Gizonaren irteeraz:
Arek baizuan almen bizi bat,
Izana beti bere eraz,
Lafontaine eta Samaniego
Bizkor baiziran erderaz,
Baño Oxobi añakorikan,
Izan al degu euskeraz?

* * *

Luto edo doluz gelditu ziran
Basuak eta mendiak,
Negar egintzun artzai mutillak,
Ta negar arrantzaliak,
Askoz geiago liburutatik
Dauden gizon ikasiak...
Oxobi zein zan bear bezala
Eztaki mundu guziak.
Tristetu giñan zarrak eta
Tristetu giñan gazteak.
Gizon ura beste mundura
Zijoala ikusteak
Zartada aundi bat eman baizigun
Oxobi'n illen berriak...
Geuk ez dakigu zer gizon
Galdu digun Euskalerriak.

Mattin:

Oxobi zertzen nik eztut segur
Irakurtu liburuan,
Ameka aldiz gertatu bainaiz
Apezaren inguruan.
Ori ikusita gaiztoa al zela
Ya askotan nindagoan,
Baño segurki probatua du
Ongi ikusi onduan,
Biotz obeko gizonik ba nik,
Eztut uste munduan.

* * *

Jinkoak emanik gizon bakotxak,
Baitu bere alderdiak,
Partikularrak izandu ditu
Gure Oxobi aundiak.
Eskuara maite zuela dakit,
Eta maite bertsolariak;
Ortaz oroitzuz orain emen,
Bustitzen zaizkit begiak.
Etzazula, otoi, iltzeraz utzi,
Eman diguzun argiak.

Xalbador:

Oxobi zena maiz ikusi dut
Ezbagin edo lilletan,
Bertsuak ere egin izan dut
Berarek eman-gaietan.
Arren erranak kunplitu ditut
Beti danik leietan,
Aren soinua oraino ez da
deuseztu belarrietan.
Zure itzala ez da joanen
Oroitz Eskualerrietan.

* * *

Lehen-lehenik zure aurrean
Nintzan bertsutan ni ari,
Eta oroi naiz zer gai zuk ere
Zinez dautazun ezarri.
Zu ikusteko so egin bear
Dugu orai zeruari.
Orainik ere zure laguntza
Gainetik bedi etorri:
Zaude zerutik Oxobi zena
Gure urratsen gidari.

Kopa au Euskal-Kulturaren Alde deritzan batzordeak emana dezute. Bi eman zituan. Bat Urruña'n jokatu zan eta Basarri'k irabazi zun. Beraz, gaurko saio ontan, Basarri'k leiaz kanpora kantatuko du, baño nai izan du kopa ori utzi, beste iruak irabaz dezaten: onena izaten denak. Au izango dute gaia: Zer egin leitekean euskeraren galtze izugarri onetan, eta zer egin leitekean olako itxura txarretik goratzeko, altxatzeko, edo berpizteko. Beraz, Uztapide asiko da eta besteak segituko dute, baino Basarri'k kantatuko du, esan bezela, konkurretik kanpo... Gaia ez baitute ondo ulertu: Euskera, dagon larritasun aldi ontatik altxatzeko edo goratzeko zer egin liteken. Bina bertso.

Uztapide: Ara nundikan egin diraten
Berriro ere imurtzi,
Badakizute, iuian esanik,
Ezin egin gabe utzi.
Gaur desgraziz, bai,
Itzegiten da euskeraz
Denen txit gutxi.
Orla bagoaz izkuntza galdu
Bear da biar edo etzi;
Geuk dakiguna egiten jarri
Eta dakiguna erakutsi.

* * *

Ia argitzen degun ba denok
Gure memori ariña,
Euskera bizirik eukitzeko
Badaukagu zer egiña.
Eta siñistu zein dan be'a
Bezin garbi ta berdiña,
Seaskan giñan artean gure
Amak goxo itzegiña.
Orreri eusten saia gindezke
Seme jatorrak bagiña.

Basarri:

Pamilietan egin bear da
Izkuntza asko ugaldtu,
Umetxoari ere erakutsi
Sekula ez dedin galdu.
Eriotzatik laxter atera,
Eskola asko zabaldu,
Gure euskerak iraut ezkeru
Orixen egin bear du.

* * *

Etxeko gauza utsakin gabiltz
Ta badegu milla neke,
Beste izkuntza bat
Ola non dagon
Nik ori jakin nai nuke.
Prantzezez eta inglez ez
Laguntzik ez balitzake,
Gure euskera dagon bezin
Gaxo egongo lirake.

Mattin:

Pena aundia eman lezaken
Eskuara onen galtzeak,
Ontan ari nai zaituztet
Oroi guraso maiteak.
Kargatzen zautzet
Eskualdun gixa
Unen irakusteak,
Lenik eskuara trebe zazute
Otoitzen aur maiteak.

* * *

Nik ere ondo konprenditu dut
Basarri unen errana,
Bainan eskuara nere gustoko
Lehenik gurasoen lana.
Gaurko eskolak bertze lekutan
Izpiritua be ama,
Lengo aietan erran leitake
Oin goxoki «oi ama».

Xalbador:

Prantzezez mintzo entzunetanik
Ezin naiteke konsola.
Bai, eskuara salba ditake,
Erranen daitzuet nola.
Aurrak eskuaraz mintza daitezen
Beren seaskan daudela;
Gure penian beti aisiago
Legatzen baita arbola.

* * *

Oi eskuara gauza ederra,
Nola baitzire gurea,
Gaur erazoak datzal bateko
Ezetz ilerik batea.
Zuri urbildik jarrai dabillen
Jinko Jaunaren legea,
Bai eskuara galdu litake
Lagun ezbalu berea.

Aski degu eta gai seriosoetatik par pitin bat egiten asi bear degu. Onuzkero zaletuta baizaudezte. Asiko zaizkizue Basarri eta Mattin. Alaba oso moñoña daukan gizon bat da Basarri. Mattin berriz gizon gazte bat dezute, artakua, eta Basarri'ren alaba moñoña ori nai luke bereganatu. Beraz, Mattin asiko da eta bere moñoñaren aitari presentatuko zaio.

Mattin: Bertso bat preparatu dut nik zure galdetzat, Asko eta egiak baitira ametsak.
Una orain zer dion, Gaur ene biotzak,
Emanen nauzun alaba zuk otoi andretzat?

Basarri: Ixilikan ez degu luzaro iraungo,
Ai, nere alabatxoa ain moñoña dago,
Au atzetikan zebillen gaur baño lenago,
Alperrikan zabiltza, ez dizut emango.

Mattin: Zuk ola erran arren, ez du ez inportik,
Galdia egina nazu ni nere partetik.
Alabak maite bainau biotz-biotzetik,
Noizpait konponduko gira gu aitarengatik?

Basarri: Aspaldi somatzen dut alaba atian,
Egunez ezta atrebitzen baño arratsian.
Metro ta laurden ezta izango luzian;
Olako sua zertako det ba nik etxian?

Mattin: Okasio untaz beaz baliatu,
Enaiz kalkulik egin gabe, aita, abiatu,
Izpirituzko gauza baitut nik miatu,
Bertzela ezin dezaket kaltza kanbiatu.

Basarri: Sarritan ditu onek ertera trebiak,
Edozer esaten baitu lotsikan gabiak.
Arrosarenak daduzka arek koloriak,
Sobrere badauzka zuk baño obiak.

Mattin: Beti gaizki artzen nau galdea emanda
Alere Basarri ezta eina ohea antza;
Alaba alde daukat baina kontra daukat aita,
Erran ezdaki, zuretzat zertan dutan nik falta?

Basarri: Batzutan txarrian eta beste batzutan on
Munduan bagera onelako amaika gizon,
Lenago ni onekin bromaz asarre negon,
Berakin konpondu zaite nigatiz or konpon!

Mattin: Ezkontz ori bear diogu oraingoak utzi,
Ni zure mutil bainaiz, zu berriz nausi.
Alkarri karraxutarra bear dugu utzi,
Ni suitzat izan eta pakean biak bizi.

Basarri: Aspaldin ezdut eduki onelako plantik,
Gure artian ezta paltatuko kantik,
Aitak lagunduko dio emen edo ortik,
Bera portatzen bada neri ezdit inportik.

Oraingo izango dira Xalbador donado edo multil-zar eta
Uztapide gizon ezkontdua:

Uztapide: Emandako suiatarik ezin emen kendu,
Ta Ernandorena jaunak auxe esaten du:
Ni nintzala gaur baño lenago ezkontdu;
Onek egitekotan garaia omen du.

Xalbador: Ezkontu oien berri ikasi dut beti,
Baño gorrotorikan ez diotet atxiki,
Au ikusita ola postura egoki,
Zu etzira bizitzen ni baño obeki.

Uztapide: Ezkontzen saiatu zaite zu egiñalean,
Nola akabazko tratu ortan estalian,
Mutil-zar asko gaizki mundu zabalian,
Amarretik seik lo egin oi dute kalian.

Xalbador: Bañon alegre azaldu lo egin da gero,
Ostian ongi izatia ezpaitu espero.
Mamurrez bizi zerate ezkonduak oro,
Nik eztut nai korbatikan naiago dut libre.

Uztapide: Berriz ere erantzun bear dizut bereala,
Ezkondu obe dezula nola edo ala.
Gaur bizkor egon arren zartzera makala,
Atzen orduan izango dezu ospitala.

Xalbador: Zu ezkontzean arritu izan zen mundua,
Laguna artu zinuben egin gabe ordua.
Xalbador prantxarik gabe beti aintzina dua,
Naiko zentzun artzazu zeaturen burua.

Uztapide: Lagun gera-ta, itzegin bear dizut suabe,
Gero zartzian izan ez dezazun naigabe.
Ezkondata ezta egiten milloiairen jabe,
Baño ez leike ondo bizi emakume gabe.

Xalbador: Gazterik artu zenuben leptokan soka,
Altza begiratzeko ariz nintzaizun otoizka.
Tabernan edan eta zerbeza edo kopa
Etixerakoan segur dezu andriaren mokoka.

Uztapide: Zuk ere esanda ezdauzkat oiek ikasiak,
Eztira ezkondata ongi bizitzen guziak,
Batzuk daude matrimonio ziara ausiak
Baño errieta oiek dira ongi mereziak.

Xalbador: Barnatago Uztapide nai nuke sartu
Ni donado zarra naiz geiau nai dut sartu,
Etzazula gero gaizki enegatik sortu,
Pakiaz nai duenak ez andrerikan artu,

Uztapide: Nik urrutitik ditu gauzak ikusitzen
Eta zure asi zaite nigan ikasitzen,
Laxter asten ez bazera semiak azitzen,
Lan txarra da zartzian itxuran ibiltzen.

Xalbador: Donadotako gogoia deraukat nik sano,
Pakean edanen dut zenbait baso arno,
Ezkontzerik ez dut pentsa iñoiz egin bano,
Donado obe da gaizki ezkondurik baino.

Lenengo partia bukatuko degu oraingo saiaketa onekin.
Lauak jardungo dira errezkaran, batek asi eta bestiak segi,
bertsu bukatu arte. Beste seien bat saio egingo dituzte. Lau-
na puntu.

Uztapide: Orain bertsuari eman danek puntu bana,
Basarri: Orrela egingo degu komeni dan lana,
Mattin: Nik ere segitu bear lagunek errana,
Xalbador: Biziri dadin pixka bat jana ta edana.

Basarri: Guk zerbait esan-eta jende dana irriz,
Mattin: Gu ere etorriko gaituk leku unta berriz,
Xalbador: Nik ere ez dut arantiko ixta bat ezbaiz,
Uztapide: Bai ibilli baziñan oraingo ontan neurriz.

Mattin: Xalbador ez alda ba neurriz ibillia?

Xalbador: Eztaukat errukutirik gaurko itzulia.

Uztapide: Atzo bazun eraririk ezin estalia,

Basarri: Jaunari esker urruti daukat familia.

Xalbador: Zubek ere or ziñaten Xalbador bezala,

Uztapide: Ez det uste ni zu bezela jarri nintzala,

Basarri: Gauerako pentsatu xelebretu zala,

Mattin: Muxurtzen bai gu sarri nola edo ala.

Uztapide: Ori zerbait baldin bada gu bere lagunak,

Basarri: Noiznai eztira izaten olako egunak,

Mattin: Serioz ibiltzeko ez kai etorri aguna,

Xalbador: Ni txarra naizela baino auek ere ez unak.

- Basarri:* Moko beraka ziok or dagon txoria,
- Mattin:* Ori ere emateko da jaun aun etorria,
- Xalbador:* Orren kolorea zer da beltz edo oria?
- Uztapide:* Ez egiz tiroak emanda orrela eroria.
- Mattin:* Xalbador'ek ez aldaki tiroa tiratzen?
- Xalbador:* Uxoeri beintzat ez dut bertzerik bilatzen.
- Uztapide:* Nora tira bear zaion ez du begiratzen.
- Basarri:* Punteri ona daukanik nik ez dut pentsatzen.
- Xalbador:* Zuek tiratzen duzute naiko astiro
- Uztapide:* Nik ondo jotzia naita eman iten tiro
- Basarri:* Paris-era ez omen dator berriro
- Mattin:* Olako lagun artean ezta beti giro.
- Uztapide:* Beraz lagun tarte untan ez dago atsegin
- Basarri:* Olakoakin obe da batere ez itzegin
- Mattin:* Untsa mintza baño errexo baita emen utsegin
- Xalbador:* Kanta dezagun laster ta gero alde egin.
- Basarri:* Radiatua ote da gaurko saioa
- Mattin:* Nork estimatu bear dik onen balioa
- Xalbador:* Toki ontan bero bada zabaldu leioa.
- Uztapide:* Au kanpotik entzuteko ez da serioa.
- Mattin:* Denek ongi algaituzte emen konprenditzen?
- Uztapide:* Egiten bagaituzte ere ez gera arritzen
- Xalbador:* Gure aldak eta lanak ezta errez biltzen
- Basarri:* Bertsolariak nagusi dira gaur Paris'en.

Jaun andreak: orain saiaketa au ebakiko degu amar minutu inguru. Bainan motz aintzinetik, Etxaun jaunak nai ditu bertsoño batzuk zuzendu Oxobi zanaren omenez. Berak ez-paititu leno kantatu:

(Etxuan'en bertsorik ez dut ezertxo artu)

Irugarren «bobina».

Bigarren saiaketari asiera ematera goaz. Banan kantatuko dituzte bina bertso gai onetzaz: Euskal-Erritik kanpo beren etxea utzirik, Paris'era edo Ameriketara dijoan seme bateri zer konseillu eman lezaizkioken. Beste lerro ortatik asiko gera eta lehen-lehen Xalbador asiko zaizue.

Xalbador: Etxeko naiz bildutzen baina
Uste zaitut azkenian,
Oi seme, zure amentsak dire
Aspalditik urrunean.
Ez duzu egon nai izandu
Geiago Euskal-lurrean,
Zapi txikidun atzen au gabian
Utzi duzun leku berian

Ene semia tristatzen naizu
Erraiten dautzut egia,
Eta nondikan atera diken
Oroitu beti ahala.
Amets ederrik eginen duzu
Lotan zaudelarik gabaz
An ondo bizi eta
Oroitu beti Eskual-Erriaz.

Mattin: Aita batentzat lasa ditake
Seme baten partiria.
Len asko dan lekuan
Gizon batek egin dezake bizia,
Bainan goguan artu semia
Aitak erakutsia:
Biotzan barna atxi dezala
Gurasoak eta etxia.

Seme bat partitzen delarik
Aita dago penetan.
Ezdula ikusiko ixtan bateko egunetan
Bainan agur egiten dio
Nigarra begietan:
Eskualdun zintzo ibilli adi
Leku guzietan.

Basarri:

Amerikara zoaz seme beriala
Eta sifñistu zazu
Miña artzen detala.
Ogia jango dezu nola edo ala
Betiko goguan izan
Gu emen gaudela
Eta etzazula aztu
Euskaldun zerala.

Uzten dezu basua,
Berbertan mendia,
Eta bakar bakarrik
Zure aita maitia.
Egin bedi Jainkoak
Dun borondatia
Seme atxiki gogor
Euskaldun legia
Eta ez beintzat utzi
Zere jatorrizko fedia.

Uztapide: Seme euskaldun bat doa
kanpora etxetik,
Ta aitak zertxo pena
Duen biotzetik.
Bere izena eman
baizion sortzetik,
Bere abenda ona
Ez galtziagatik,
Aren bidean segi
bedio geroztik.

Dirua irabazten da
Kanpoko langintzan
Bañan ez seme aztu
Utsaren perkisan;
Seme on bat bezela
Sar zaitetz eleizan,
Lagunakin portatu
Euskaldunen gisan,
Ta gurasoak ere
Ez aztuak izan.

Jaun andreak: Iduri zait bertsolariak erabili duten gai
au garrantzi edo inportantzi aundikoa dela. Beraz, berriro,
gai erabili aziko diet, baina beste modu batean. Aitak kon-
sellua ematean bere ondoan izango du semea erantzuteko.
Eta bestalde, amak bere ondoan izango du alaba. Bertsolari-
en gogua guztiz azkarra baita, iduri zait; mementu batez
ama izateko edo alaba izateko ez dute eragozpenik izango.
Bainan suieta ez baita berdiña, nik emen bateri eman diot
numeroz bata, bestiari bia; emango ditut binazka Basarri
eta Mattin, Uztapide eta Xalbador.

Basarri da aita eta Mattin semia. Etxeko jaun da Basarri
eta semea, Mattin, urruti partitzen zaio etxea utzita.

Basarri: Beti izandu zaitut
Semerik maitena
Orain zu joatiak
Ematen dit pena
Lutoan geldituko
Zaigu etxe dena,
Badakit urrutira
Laxter zoazena;
Etzazula zikindu
Aitaren izena.

Mattin: Iri ibilliko nauzu
Zuk eman bidian,
Bañan gu ezin bizi
Gaur erri berian.
Ni beti ametsak
Nabilka aidian,
Gauzak ikusi nai
Kanpoko aldi
Nola bizi den jendia
Mundu zabalian.

Basarri: Sarritan joan zaite
Eliza bidera,
Zure aita zarra joaten
Zan oitura bera.
Oroitzapena luza
Andikan onera,
Biar edo etzi aita
Egiten bazera,
Zure aur maitieri
Erakutsi euskera.

Mattin: Ya abiatua naiz
Mundu untan barna
Konplitu nai baitut
Goguan dedana,
Gu gerta bagintzazke
Aita eta ama,
Eskuara irakustiak
Badu sobra lana,
Semia igorriko dut
Aitatxirengana.

Basarri: Bear bada izanen
Duzu milla neke,
Bizimodua iñun
Gaur eztago merke,
Zu gizon ibiltzia
Orixe nai nuke,
Arrixku asko dago
Ta begiak erne
Besarkatutzen zaitut
Eta agur seme.

Mattin: Orai ba bertziaren
Uztera goazan,
Munduan urte batzuk
Nai nituzke pasan,
Beti aita leiala
Zu izandua za
Baldin nolakoa naizen
Oroitutzen ba'za
Semian izan beti konpiantza.

Uztapide ama eta Xalbador alaba:

Uztapide: Zu sortu ziñanetik
Ni naiz zure ama,
Lenbiziko asnasakin
Nintzan zuregana.
Jaiotzatik doaia
Ustez nun emana,
Orain kanpotan egin
Bear dezu lana,
Goguan artu zazu
Gaur amak esana.

Xalbador: Gure Jaunak zerutik
Urrika gaitzala,
Saia gaiten ortara
Guk egin ahala.
Badakizu betitik
Zurea naizela,
Nauzuke arkitu
Semean itzala
Nik etzaitut utziko
Semiak bezala.

Ez dute ene iritziz ondo konprenditu. Uztapide da etxian gelditzen dan ama eta Xalbador urrutira dijoan alaba. Kantatu duten bertsuak ez dute balio eta berriro asten dira:

Uztapide: Lenak balio ezpadu
Asiko naiz berriz,
Alaba, oraingo au,
izango da egiz.
Zugan bustitzen nago
malkoz ta izerdiz,
Beti gogora zaitetz
Begirapen aundiz,
Len esan dizudana
Makiñabat aldiz.

Xalbador: Eztu balio ama
Astia negarrez.
Beti izandu zira
Aundia indarrez.
Atzotan idukia
Kontu eta parrez
Etxian bizi ginen
Bizimodu txarrez,
Nola daukazun karga
Arindu bearrez.

Uztapide: Etxeko pekatu-rik
Ezleike estali,
Erantzun txarra alaba
Ez dezu biali.
Bai, ez gendun egitan
Egunero bijilik,
Egonduagatikan
Sei zazpi pamili.
Zu an bear badezu ere
Itxuran ibilli.

Xalbador: Joaiteko itzaia
Lengoan dut artu,
Itzultzen naizeneko
Ez otoitza aztu,
Zuen karga nai nuen
Parte bat nik artu,
Ezin bizia baizen
Etxian maiz aitu,
Gaurtik goiti alabak
Lagunduko zaitu.

Uztapide: Bizi bearrak ditu
Milla eginkizun
Badakit alaba nik
Zer esan diazun.
Kanpoan ere izan
Zazula osasun,
Badakizu zer pena
Ematen didazun,
Goguan izan bularra
Zeñek eman zizun.

Xalbador: Ez da txista ematen
Ez dun elorririk,
Kasik urriki izan naiz
Mundura etorririk,
Ama etzinuen zuk
Penaren bearrik
Nai etzaizut egingo
Egitate txarrik,
Maitatuko zaitut-ta
Ez egin negarrik.

Uztapide: Nik eman dizut zuri
Munduan argia,
Badakizu alaba
Au dala egia.
Zuk joan bearrak nauka
Negarrez jarria,
Ez izan beintzat mutil
Zarraren nobia,
Bestela galdu da ama
Ta Euskal-Erria.

Xalbador: Ezkontzaren berriak
Indaizke onduan,
Beintzat egun eztaukat
Olakoik goguan.
Artaz ere leiaren
Beartzerakuan,
Balia zaizkit ama
Aitaren onduan
Nola Ama Birjiña
Eiten den zeruan.

Aski orain gai seriosoekin. Berriro par pixka bat egiten asi bear degu. Bada gai bat Urruñe'n erabilli zutena; etzait atsegin gai bera berriro ematea, bainan Urruñe'n gai ori erabilli zutenak Basarri eta Mattin izan ziran. Beraz ongi da egun gai ori Uztapide'ri eta Xalbadorreri ematea. Badakizute emazteak izaten dutela batzuetan gona luziaren moda eta bes-tetan izaten dutela gona motxarena; berak jakingo dute zergatik. Uztapide'k kantatuko du gona luziaren alde eta Xalbador'ek gona motzaren alde. Eta oar bat egin nai nizuteke. Ikusi duzute nolako gai seriosoa erabilli duten aistian bertsolariak; gai berri onek erakutsiko dizute noraño irixten dan bertsolariaren doaia, zeñen errazki pasatzen dan suieta batetik bestera. Lenago biotza samurtu digute; orain irriz lertu eraziko gaituzte. Badakizute danok gona zer dan prantsesez: *jupe*. Beraz Uztapide'k erabilliko du itz au: gona, ezbaitu beste itzik ezagutzen. Kontu artuko dezute ba: Uztapide gona erraten badu erran nai du zaia.

Uztapide: Len serio giñan
Baño orain datoz bromak,
Aztu dirade emengo
Izketa sakonak.
Xalbador'i gustatzen zaizka
Motzak gonak,
Baño oiek negurako
Ez dirade onak.

Xalbador: Nola neska gaztiak
Ezpaitauke otzik,
Eta bere edertasunak
Gorde ezin atzik.
Gonak ezditzala gorde
Pantorrillak baizik,
Gaiñekoak ez dira
Trabatzeke baizik.

Uztapide: Euskaldunentzako izan
Leike beti lotsa,
Soñian jantzitzia
Oso gona motza.
Bildurrez jartzen zait
Neroni biotza,
Sartuko zaizutela
Ilbeltzeko otza .

Xalbador: Ez pentsa gona motzekin
Nabillela merkez,
Politago izateko
Nabil nere ustez.
Luzeak diranean
Korritzen da nekez
Ta orrek andria zartzen du
Ogeitabat urtez.

Uztapide: Gazte ez dira urte
Askoan biziak
Nik era askotakoak
Ditut ikusiak
Gona luziak dirala
Jaunari graziak
Orrek tapatzen ditu
Gauza itxusiak.

Xalbador: Nik eztut erabilliko
Oin luzeko gonik,
Orrela ez dut billatu
Espero gizonik.
Ez egin jaun Uztapide
Orrengatik penik,
Zuk zango itxusia duzu
Nik ez dut obenik.

Uztapide: Ara gonaren kontuan
Nolako naspillak,
Nik bezela ikusten du
Neska au millak,
Erakusten baditu
bere pantorrillak
Izutu eta igesi
Joango ia mutillak.

Xalbador: Gaur gai asko erostia
Ez da berriketa,
Ni gona motzakin nabil
Ez ortaz kinketa,
Gona luziak asko
Oial bear du eta,
Nik artarik egiten dut
Gona ta txaketa.

Uztapide: Azkenekoa dijoa ta
Igesi esperoan,
Gona motza da
Denbora beroan,
Baño otzak iltzen beti
Ilbetz-Abenduan,
Ola ibilli ta gañera
Sartu ezin zeruan.

(Sail ontan bada Xalbador'en beste bertso bat, azkenekoa, artu ezifiekoko izan zait. Eta saiaketaren bukaera dator, baño azken «bobina» mutu atera da.)